

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สภาพปัญหาของเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ มีฐานะยากจนและมีปัญหาด้านหนี้สิน เกษตรกรรายย่อยเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่มีปัญหาหนักที่สุด ดังนั้นรัฐบาลภายใต้การนำของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จึงได้กำหนดนโยบายพักชำระหนี้ ลดภาระหนี้ และการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรหลังการพักชำระหนี้ ให้แก่เกษตรกรรายย่อย ซึ่งเป็นหนึ่งในนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล (ปรากฏตามแผนภาพที่ 1) เพื่อช่วยฟื้นฟูให้เกษตรกรรายย่อยมีเงินออม และเงินลงทุนใช้ในการประกอบอาชีพสร้างรายได้มีผลต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งเพิ่มกำลังซื้อให้แก่เกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ นำไปสู่การฟื้นตัวของเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ทั้งนี้การพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ ให้แก่เกษตรกรดังกล่าวได้ดำเนินการผ่านระบบของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส)

รัฐบาลโดยคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 13, 20 มีนาคม 2544 และ 1 พฤษภาคม 2544 จึงกำหนดเป็นหลักการเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยลูกค้า ธ.ก.ส. ที่ไม่มีความสามารถเพียงพอในการชำระหนี้จากเหตุสุจริตและจำเป็น เป็นลูกค้าที่กู้เงินโดยไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน วงเงินกู้ไม่เกิน 100,000 บาท ให้ได้รับการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้เป็นระยะเวลา 3 ปี ดังนั้นเกษตรกรรายย่อยที่ยังพยายามรักษาวินัยในการชำระหนี้แก่ ธ.ก.ส. จึงมีโอกาสเพิ่มศักยภาพและขยายการผลิตของตนเองต่อไป การช่วยเหลือลูกค้าดังกล่าวจะต้องเป็นไปภายใต้หลักการรักษาวินัยทางการเงินและการคลัง เพื่อให้การใช้จ่ายเงินของรัฐมีประสิทธิภาพและเป็นภาระกับผู้เสียภาษีน้อยที่สุด การพักชำระหนี้ ลูกค้า ธ.ก.ส. ที่พักชำระหนี้ไม่ต้องชำระหนี้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยตลอดระยะเวลา 3 ปีโดยรัฐบาลจะชดเชยดอกเบี้ยให้แทน ส่วนการลดภาระหนี้ ลูกค้า ธ.ก.ส. ที่ลดภาระหนี้ ต้องชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยต่อไปตามปกติ แต่จะได้รับการชดเชยดอกเบี้ยจากรัฐบาลในอัตราร้อยละ 3 ต่อปี เป็นเวลา 3 ปี ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรหลังการพักชำระหนี้ ให้สามารถฟื้นฟูพัฒนาอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพและมีเงินออมเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรและประเทศชาติ โดยในปี 2544 มีเกษตรกรถึง 5,114,336 ครัวเรือน หรือกว่าร้อยละ 91 ของครัวเรือนเกษตรกรทั่วประเทศที่เป็นเกษตรกรลูกค้าของ ธ.ก.ส (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2547: 8)

จากรายงานเงินออมของลูกค้ำโครงการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ทั่วประเทศเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเงินออมผ่านระบบ ธ.ก.ส. ณ 31 มีนาคม 2547 มีจำนวน 1,944,029 ราย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 14,749 ล้านบาท โดยเฉพาะเงินออมของลูกค้ำพักชำระหนี้ ยอดเงินออมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแม้จำนวนรายของลูกค้ำพักชำระหนี้จะลดลงตลอดระยะเวลาที่มีโครงการ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 รายงานเงินออมของลูกค้ำโครงการพักชำระหนี้และลดภาระหนี้ทั่วประเทศ

รายการ	เงินออมรวม		เงินออมพักชำระหนี้		เงินออมลดภาระหนี้	
	เกษตรกร (ราย)	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	เกษตรกร (ราย)	จำนวนเงิน (ล้านบาท)	เกษตรกร (ราย)	จำนวนเงิน (ล้านบาท)
1. คงเหลือ ณ 31 มีนาคม 2544	2,093,739	6,410	1,078,529	2,035	1,015,210	4,375
2. คงเหลือ ณ 31 มีนาคม 2545	2,107,216	8,497	1,083,785	2,970	1,023,431	5,527
3. คงเหลือ ณ 31 มีนาคม 2546	2,001,238	10,220	1,036,229	4,632	965,009	5,588
4. คงเหลือ ณ 31 มีนาคม 2547	1,944,029	14,749	878,555	5,047	1,065,474	9,702
5. เพิ่มขึ้น ลดลงระหว่าง โครงการ (4-1)	- 149,710	8,339	-199,974	3,012	50,264	5,327

ที่มา : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (2547)

จังหวัดลำปางมีทั้งหมด 13 อำเภอ มีขนาดของรายได้เฉลี่ยต่อปีต่อครัวเรือน ส่วนใหญ่อยู่ที่ 10,000 – 19,999 บาท และ 20,000 – 29,999 บาท จำนวน 29,880 และ 28,086 ครัวเรือน หรือคิดเป็น ร้อยละ 21.2 และ 20 ตามลำดับ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในจังหวัดลำปาง รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1.2 ดังนี้

ตารางที่ 1.2 จำนวนครัวเรือนนอกเขตเทศบาลจังหวัดลำปาง จำแนกตามขนาดของรายได้ต่อปีเป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2545

อำเภอ	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	รายได้เฉลี่ยต่อปี (บาท) Annual income class (Baht)							
		น้อยกว่า 10,000	10,000 - 19,999	20,000 - 29,999	30,000 - 49,999	50,000 - 99,999	100,000 - 499,999	500,000 ขึ้นไป	ไม่ทราบรายได้
เมืองลำปาง	22,092	2,805	3,983	4,851	3,414	2,991	1,100	559	2,389
แม่เมาะ	12,430	1,483	1,671	1,921	1,817	1,804	2,732	100	902
เกาะคา	14,627	2,811	2,829	3,406	1,672	1,965	628	33	1,283
เสริมงาม	5,610	822	1,043	782	796	339	160	12	1,656
งาว	12,278	2,580	3,057	2,405	1,310	640	222	18	2,046
แจ้ห่ม	9,848	1,543	2,600	2,222	1,234	879	450	14	906
วังเหนือ	10,514	2,187	2,029	1,884	1,682	822	437	119	1,354
เถิน	10,896	1,442	2,406	2,017	1,414	932	442	77	2,166
แม่พริก	2,550	459	866	683	139	108	51	2	242
แม่ทะ	13,621	2,126	2,891	2,659	2,689	1,407	253	33	1,463
สบปราบ	5,290	949	895	777	311	106	12	0	2,240
ห้างฉัตร	12,320	1,479	3,034	2,752	2,435	1,705	350	56	509
เมืองปาน	8,567	2,192	2,576	1,727	852	324	125	5	766
รวมยอด	140,643	22,878	29,880	28,086	19,765	14,022	6,962	1,028	17,922
คิดเป็น %	100%	16.3%	21.2%	20.0%	14.1%	10.0%	5.0%	0.7%	12.7%
ห้างฉัตรคิดเป็น %	100%	12.0%	24.6%	22.3%	19.8%	13.8%	2.8%	0.5%	4.1%

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดลำปาง (2545)

สำนักงาน ช.ก.ส. จังหวัดลำปาง ณ 31 มีนาคม 2547 มีพื้นที่ดำเนินงานทั้งหมด จำนวน 8 สาขา ใน 13 อำเภอ โดยสาขาลำปางดูแลลูกค้าในเขตอำเภอเมืองและอำเภอแม่เมาะ สาขาแจ้ห่มดูแลลูกค้าในเขตอำเภอแจ้ห่ม เมืองปาน และวังเหนือ สาขาเถินดูแลลูกค้าในเขตอำเภอเถิน แม่พริก และสบปราบ ส่วนสาขาอื่น ๆ ดูแล 1 อำเภอ เกษตรกรลูกค้า ช.ก.ส.จังหวัดลำปาง ที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้

คงเหลือ ณ 31 มีนาคม 2547 จำนวน 18,557 ราย จำนวนเงินคงเป็นหนี้ 1,085,900,278 บาท มีเงินออมผ่านระบบ ธ.ก.ส. จำนวนเงินทั้งสิ้น 128,227,184 บาท (สำนักงาน ธ.ก.ส.จังหวัดลำปาง, 2546) เมื่อสิ้นสุดโครงการ ลูกค้าพักชำระหนี้ในเขตอำเภอห้างฉัตรมีส่วนเงินออมต่อเงินกู้คงเหลือต่ำที่สุดและมีจำนวนเงินออมต่อรายต่ำเมื่อเทียบกับสาขาในจังหวัดลำปาง รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1.3 ดังนี้

ตารางที่ 1.3 แสดงจำนวนเงินกู้และเงินออมของลูกค้าพักชำระหนี้ในจังหวัดลำปาง ณ 31 มีนาคม 2547

ธ.ก.ส. สาขา	จำนวน ราย	ยอดเงินกู้ (บาท)	ยอดเงินออม (บาท)	สัดส่วนเงินออม ต่อเงินกู้ (%)	จำนวนเงินออม ต่อราย (บาท)
ลำปาง	2,125	146,677,279	19,618,855	13.4%	9,232
เสริมงาม	1,593	89,986,522	10,733,877	11.9%	6,738
แจ้ห่ม	4,460	263,363,279	29,347,992	11.1%	6,580
งาว	3,050	153,989,677	16,720,055	10.9%	5,482
เถิน	2,645	137,265,645	19,595,859	14.3%	7,409
แม่ทะ	2,300	141,608,964	16,236,945	11.5%	7,060
ห้างฉัตร	1,202	72,173,517	7,333,283	10.2%	6,101
เกาะคา	1,182	80,835,395	8,640,318	10.7%	7,310
รวม	18,557	1,085,900,278	128,227,184	11.8%	6,910

ที่มา : สำนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดลำปาง (2547)

อำเภอห้างฉัตร มี 7 ตำบล 73 หมู่บ้าน มีพื้นที่ทั้งหมด 427,973 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 84,864 ไร่ จำนวนครัวเรือน 13,530 ครัวเรือน อาชีพหลัก เกษตรกรรม,แปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร,รับจ้าง,ค้าขาย พืชผลทางการเกษตรได้แก่ ข้าว,อ้อย,ข้าวโพด,ไม้ผล,ถั่วลิสง ปศุสัตว์ได้แก่ โคเนื้อ, โคนม,สุกร,ไก่เนื้อ,ไก่ไข่ (สำนักงานเกษตรอำเภอและที่ว่าการอำเภอห้างฉัตร, 2546) เป็นครัวเรือนลูกค้า ธ.ก.ส.สาขาห้างฉัตร จำนวน 5,980 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 44.2 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในอำเภอ เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. สาขาห้างฉัตรที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้คงเหลือ ณ 31 มีนาคม 2547 จำนวน 1,202 ราย จำนวนเงินคงเป็นหนี้ 72,173,517 บาท มีเงินออมผ่านระบบ ธ.ก.ส. จำนวนเงินทั้งสิ้น 7,333,283 บาท (ธ.ก.ส.สาขาห้างฉัตร, 2546) แนวโน้มลูกค้าพักชำระหนี้ที่มีเงินออมมีจำนวนลดลง แต่จำนวนเงินออมกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในวันสิ้นสุดโครงการรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1.4 ดังนี้

ตารางที่ 1.4 รายงานจำนวนเงินกู้และเงินออมลูกค้าโครงการพักชำระหนี้ ธ.ก.ส.สาขาห้างฉัตร

ยอดคงเหลือ อำเภอห้างฉัตร	ยอดเงินออมและหนี้คงเหลือ โครงการพักชำระหนี้				
	เกษตรกร (ราย)	เงินออม (ล้านบาท)	หนี้คงเหลือ (ล้านบาท)	สัดส่วนเงิน ออมต่อราย	สัดส่วนเงินออม ต่อหนี้คงเหลือ
1. ณ 31 มีนาคม 2545	1,653	3.803	94.151	2,301	4.0%
2. ณ 31 มีนาคม 2546	1,497	3.571	86.234	2,385	4.1%
3. ณ 31 มีนาคม 2547	1,202	7.333	72.104	6,101	10.2%
เพิ่มขึ้นลดลงตลอด ระยะเวลาโครงการ (3-1)	- 451	3.530	- 22	3,800	0
เพิ่มขึ้นลดลงคิดเป็นร้อยละ	-27.28	92.82	-23.42	165.17	151.78

ที่มา : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาห้างฉัตร (2547)

ลูกค้าโครงการพักชำระหนี้ ธ.ก.ส.สาขาห้างฉัตร มีหนี้เงินกู้และเงินออมคงเหลือจำนวน 7 ตำบล ณ 31 มีนาคม 2547 จำนวน 1,202 ราย จำนวนเงินกู้คงเป็นหนี้ 72,173,517 บาท จำนวนเงินออมทั้งสิ้น 7,333,283 บาท แยกเป็นรายตำบล รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1.5 ดังนี้

ตารางที่ 1.5 แสดงจำนวนเงินกู้และเงินออมของลูกค้าพักชำระหนี้ ธ.ก.ส.สาขาห้างฉัตร ณ 31 มีนาคม 2547

ตำบล	จำนวน ราย	ยอดเงินกู้ (บาท)	ยอดเงินออม (บาท)	สัดส่วนเงินออม ต่อเงินกู้ (%)	จำนวนเงินออม ต่อราย (บาท)
ปงยากคก	246	14,187,346	1,964,221	13.8%	7,985
ห้างฉัตร	163	11,064,865	867,107	7.8%	5,320
หนองหล่ม	82	3,797,404	461,898	12.2%	5,633
วอแก้ว	188	11,972,690	907,915	7.6%	4,829
เวียงตาล	182	12,640,509	868,043	6.9%	4,769
แม่สัน	118	6,540,781	525,790	8.0%	4,456
เมืองยาว	223	11,899,922	1,738,309	14.6%	7,795
รวม	1,202	72,103,517	7,333,283	10.2%	6,101

ที่มา : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสาขาห้างฉัตร (2547)

จากข้อมูลดังกล่าวอำเภอห้างฉัตรมีสัดส่วนรายได้ต่อครัวเรือนค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับอำเภออื่น ในขณะที่สัดส่วนเงินออมต่อเงินกู้ยืมเหลือของลูกค้าโครงการพักชำระหนี้มีสัดส่วนที่ต่ำที่สุด และจำนวนเงินออมต่อรายค้าเมื่อเทียบกับอำเภออื่น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าถึงการเปลี่ยนแปลงภาวะเงินออมของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. สาขาห้างฉัตรที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้ 3 ปี ปัจจัยที่มีผลต่อการออมเงิน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้จุนเจือให้ครัวเรือน มูลค่าทรัพย์สินสุทธิ รายได้ของครัวเรือน มาตรการจูงใจในการออมของธนาคาร หรือมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อ การออม รวมทั้งศึกษาถึงความพึงพอใจที่มีต่อการใช้บริการจาก ธ.ก.ส. ในเรื่องผลตอบแทนด้านเงินฝากตามโครงการที่ได้รับ การให้คำชี้แจง แนะนำ ปรึกษาจากพนักงาน ความมั่นคง ปลอดภัย สถานที่กว้างขวางสะดวกสบาย การบริการที่ประทับใจ ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ และวัตถุประสงค์ในการออมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลของโครงการพักชำระหนี้ ที่มีต่อภาวะเงินออมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะเป็แนวทางให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรโดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอห้างฉัตร ใช้ในการวางแผนและกำหนดมาตรการจูงใจเพื่อเพิ่มยอดเงินฝาก เป็นข้อมูลในการหาช่องทางเพื่อเพิ่มรายได้ค่าบริการ และการแก้ไขปัญหาหนี้สินสำหรับกลุ่มลูกค้าพักชำระหนี้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการพักชำระหนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภาวะการออมของลูกค้าที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออมของลูกค้าที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการจาก ธ.ก.ส. ของลูกค้าที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้
4. เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ในการออมของลูกค้าที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรใช้เป็นแนวทางในการวางแผนดำเนินงานด้านเงินฝาก หาช่องทางในการเพิ่มรายได้ค่าบริการ และเป็นข้อมูลประกอบในการแก้ไขปัญหาหนี้สิน สำหรับกลุ่มลูกค้าพักชำระหนี้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการพักชำระหนี้ โดยนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการแนะนำ และร่วมกับลูกค้าพักชำระหนี้ภายหลังจากสิ้นสุด

โครงการพักชำระหนี้ในการกำหนดแนวทางในการฟื้นฟูศักยภาพการประกอบอาชีพ หาช่องทางในการเพิ่มรายได้ลดค่าใช้จ่าย ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการออมและการบริโภคของลูกค้ำ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ มุ่งศึกษาภาวะการออม ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออม ความพึงพอใจในการใช้บริการกับ ธ.ก.ส. และวัตถุประสงค์ในการออมของเกษตรกรลูกค้ำโครงการพักชำระหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาห้างฉัตร ในช่วงระยะเวลา 3 ปีของโครงการ (1 เมษายน 2544 – 31 มีนาคม 2547) และภายหลังสิ้นสุดโครงการ (31 มีนาคม 2547) ในพื้นที่อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ซึ่งการออมดังกล่าวเน้นเฉพาะการออมในลักษณะการฝากเงินกับ ธ.ก.ส. สาขาห้างฉัตร

1.5 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

ธ.ก.ส. หมายถึง ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
สาขา หมายถึง สาขาของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
การเกษตร หมายถึง การทำนา การทำไร่ การทำสวน การเลี้ยงสัตว์ การประมง การเลี้ยงไหม และสาวไหม การทำนาเกลือ การปลูกกล้วยไม้หรือไม้ดอก การปลูกไม้สน การเลี้ยงผึ้ง การเลี้ยงกุ้ง การเพาะเห็ดหรืออาชีพการเกษตรอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา และให้หมายความรวมถึงเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

เกษตรกร หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพการเกษตร

เกษตรกรรายย่อย หมายถึง เกษตรกรลูกค้ำ ธ.ก.ส. ที่มีต้นเงินกู้ทุกสัญญารวมกันไม่เกิน 100,000 บาท ไม่นับรวมหนี้เงินกู้นโยบายของรัฐบาล

ลูกค้ำ หมายถึง เกษตรกรที่ ธ.ก.ส. รับขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้ำประจำสาขา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขอรับบริการด้านการเงินจากธนาคาร

ครัวเรือน หมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในครอบครัวเกษตรกร

ปีบัญชี หมายถึง รอบปีการดำเนินงานของ ธ.ก.ส. ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ถึง 31 มีนาคม

ปีถัดไป

หนี้เงินกู้ หมายถึง จำนวนเงินที่เกษตรกรรูดค้ำช้อจาก ธ.ก.ส. เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายและลงทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพเกี่ยวเนื่องกับเกษตรกรรม และอาชีพอย่างอื่นเพื่อเพิ่มรายได้ รวมทั้งสินเชื่อเพื่อการพัฒนาความรู้ หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิต

หนี้ค้ำชำระ หมายถึง จำนวนเงินที่เกษตรกรรูดค้ำช้อจาก ธ.ก.ส. แล้วไม่สามารถส่งชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยให้ครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนด

ชั้นลูกค้ำ หมายถึง การกำหนดแบ่งกลุ่มลูกค้ำเงินกู้ของ ธ.ก.ส. ออกเป็นแต่ละชั้นเพื่อใช้ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ณ 31 มีนาคม 2547 ธ.ก.ส. ได้แบ่งชั้นลูกค้ำออกเป็น 4 ชั้น คือ

ลูกค้ำชั้นเยี่ยม AAA หมายถึง ลูกค้ำที่มีประวัติการชำระหนี้ได้ครบถ้วนถูกต้องตามกำหนด ไม่มีหนี้ค้ำชำระติดต่อกัน 3 ปี นับย้อนหลังจากปีปัจจุบัน

ลูกค้ำชั้นดีมาก AA หมายถึง ลูกค้ำที่มีประวัติการชำระหนี้ได้ครบถ้วนถูกต้องตามกำหนด ไม่มีหนี้ค้ำชำระติดต่อกัน 2 ปี นับย้อนหลังจากปีปัจจุบัน

ลูกค้ำชั้นดี A หมายถึง ลูกค้ำที่มีประวัติการชำระหนี้ได้ครบถ้วนถูกต้องตามกำหนด ไม่มีหนี้ค้ำชำระในปีบัญชีที่ผ่านมา

ลูกค้ำชั้นทั่วไป B หมายถึง ลูกค้ำที่มีหนี้ปกติโอนเป็นหนี้ค้ำชำระหรือมีหนี้ค้ำชำระในปีบัญชีที่ผ่านมาหรือเป็นลูกค้ำที่ธนาคารรับขึ้นทะเบียนเป็นลูกค้ำใหม่ระหว่างปี

หนี้เงินกู้นโยบายของรัฐบาล หมายถึง หนี้เงินกู้ที่เกษตรกรรูดค้ำ ธ.ก.ส. กู้จาก ธ.ก.ส. โดยเป็นเงินกู้ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งบางโครงการรัฐบาลได้ให้งบประมาณสนับสนุนชดเชยดอกเบี้ยและหรือจ่ายค่าบริหารจัดการให้ ธ.ก.ส. เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรูดค้ำและชดเชยภาระต้นทุนเงินของ ธ.ก.ส.

อาชีพเกี่ยวเนื่องกับเกษตรกรรม หมายถึง การประกอบอาชีพของเกษตรกรที่นำเอาผลิตผลของตนเอง หรือผลิตผลที่จัดหาจากแหล่งอื่นมาทำการแปรรูปเตรียมการผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือกึ่งสำเร็จรูปเพื่อจำหน่าย หรือใช้ผลิตผลดังกล่าวเป็นส่วนประกอบสินค้าที่เกษตรกรผลิตขึ้นเองเพื่อจำหน่าย และให้หมายความรวมถึงการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการผลิตหรือการบริการที่เกี่ยวกับเกษตรกรรมด้วย

อาชีพอื่น หมายถึง การประกอบอาชีพด้านอุตสาหกรรม อาชีพด้านพาณิชยกรรม และอาชีพด้านบริการของเกษตรกรหรือบุคคลในครอบครัวเพื่อเพิ่มรายได้

พัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตเกี่ยวกับการศึกษาอบรม สัมมนา ดูงาน ฝึกงาน การรักษาพยาบาลของเกษตรกรหรือบุคคลในครอบครัว รวมทั้งการจัดหา ปรับปรุง หรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของเกษตรกร

พัฒนาความรู้ หมายถึง การศึกษาอบรม สัมมนา ดูงานหรือฝึกงานของเกษตรกรหรือบุคคลในครอบครัว ด้านเกษตรกรรมหรืออาชีพอย่างอื่นเพื่อเพิ่มรายได้

ปัจจัย หมายถึง ตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการออมเงินของเกษตรกรพักชำระหนี้

พักชำระหนี้ หมายถึง การหยุดหรือชะลอการชำระคืนต้นเงินกู้ของเกษตรกรลูกค้ำรายย่อยที่มีหนี้เงินกู้คงเหลือกับ ธ.ก.ส. ไม่เกิน 100,000 บาท เป็นระยะเวลา 3 ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2544 ถึง 31 มีนาคม 2547 โดยรัฐบาลเป็นผู้รับภาระดอกเบี้ยให้แทนตลอดระยะเวลา 3 ปี

ลดภาระหนี้ หมายถึง การลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้อยู่ละ 3 ต่อปี ให้แก่เกษตรกรลูกค้ำรายย่อยที่มีหนี้เงินกู้คงเหลือกับ ธ.ก.ส. ไม่เกิน 100,000 บาท เป็นระยะเวลา 3 ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2544 ถึง 31 มีนาคม 2547 โดยรัฐบาลเป็นผู้ชดเชยดอกเบี้ยให้อัตราอยู่ละ 3 ต่อปี

ฟื้นฟูการประกอบอาชีพ หมายถึง การส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพเกษตรกร อาชีพที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมหรืออาชีพอย่างอื่นเพื่อเพิ่มรายได้ของเกษตรกรที่ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ จนเป็นเหตุให้ไม่สามารถชำระหนี้แก่ ธ.ก.ส. ได้